

УДК 376

<https://doi.org/10.56122/.v2i2.249>

**ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN
OKULDAN BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ
EXAMINATION OF THE EXPECTATIONS OF MOTHERS OF CHILDREN WITH
SPECIAL EDUCATION NEEDS FROM SCHOOL**

Doç. Dr. Erkan EFİLTİ

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Bişkek, Kırgızistan.
Necmettin Erbakan Ün., Eğitim Fakültesi, Konya, Türkiye. erkan.efilti@manas.edu.kg,
efilti71@gmail.com, Orcid ID:0000-0003-1158-5764

Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, A.K.E.F Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Ana Bilim Dalı bulentdilmac@gmail.com Orcid ID: 0000-0001-5753-9355

Dr. Öğrencisi, Argen ZHUMGALBEKOV

Kırgızistan-Türkiye Manas Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Doktora
Öğrencisi Bişkek, Kırgızistan., argenzhumgalbekov@gmail.com

ÖZET

Bu araştırma, özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin okuldan beklentilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma da nitel yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubunu özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip toplam 32 anneden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmadan özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip ailelerin okul yöneticileri, öğretmenler, okuldaki yardımcı personel, eğitim ortamları, eğitim programlarından beklentileri ile sınırlıdır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre: Araştırmaya katılan annelerin yöneticilerinden beklentileri arasında; okulun fiziki şartlarının iyi hale getirilmesi, yöneticilerin özel eğitim alanında bilgili olması, yöneticilerin özel eğitim mezunu olması, yöneticilerin davranışlarında daha iyi olması. Annelerin okuldaki öğretmenlerden beklentileri; öğretmenlerin özel eğitime gereksinim duyan öğrencilere daha yakın, samimi, candan davranmaları, devamlı bir şekilde öğrencilerin derslerine girerek öğrenci ile öğretmen arasındaki kurulan bağın daha sağlam olması şeklindedir. Annelerin yardımcı personelden beklentileri arasında; temizlik ve hijyen konusunda titiz olması, hizmetlilerin daha güvenilir olması, engelli çocuklar hakkında bilgi sahibi olunması. Annelerin eğitim ortamlarına yönelik beklentileri arasında; sınıf bireysel ve grup eğitime uygun olması, sınıfın fiziksel şartlarının iyileştirilmesi, devlet tarafından okullara daha çok destek olması, sınıfta kamera sisteminin olması yer almaktadır. Annelerin uygulanan eğitim programlarına yönelik beklentileri arasında; eğitim programları çocuğun seviyesine uygun hale getirilmesi, dersler daha çok uygulama olması, öz bakım becerilerini geliştirecek aktiviteler olması, ders saatleri azaltılması, eğitsel faaliyetlerinin daha çok olması gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Eğitim, özel eğitim, özel eğitime ihtiyacı olan birey, aile, anne, beklenti.

ABSTRACT

This research was conducted to examine the expectations of mothers of children who need special education from school. Qualitative method was used in the research. The study group consists of a total of 32 mothers who have children in need of special education. A semi-structured interview form was used as a data collection tool. Data were analyzed using content analysis. The research is limited to the expectations of families with children who need special education from school administrators, teachers, school support staff, educational environments, and educational programs. According to the results obtained from the research findings: Among the expectations of the mothers participating in the study from their administrators are; improving the physical conditions of the school, administrators being knowledgeable in the field of special education, administrators being special education graduates, and administrators being better in their behavior. Mothers' expectations

from teachers at school are that teachers should be more friendly, sincere and warm-hearted towards students who need special education, and that they should constantly attend students' classes to ensure a stronger bond between students and teachers. Among the expectations of mothers from support staff are that they should be meticulous about cleanliness and hygiene, that the servants should be more reliable, and that they should have knowledge about disabled children. Mothers' expectations from educational environments include the classroom being suitable for individual and group education, improving the physical conditions of the classroom, more support for schools from the state, and having a camera system in the classroom. Among the mothers' expectations regarding the implemented education programs, the education programs should be adapted to the child's level, the lessons should be more practical, there should be activities that will develop self-care skills, the lesson hours should be reduced, and there should be more educational activities.

Key words: Education, special education, individual in need of special education, family, mother, expectation.

GİRİŞ

Özel eğitime gereksinimi olan çocuklar kavramı, bedensel özellikleri ve öğrenme yetenekleri normalden farklılaşan çocuklar için kullanılmaktadır. Bu farklılıkların derecesi bir çocuğun özel gereksinimi olup olmadığı ve özel eğitim hizmeti için seçilebilir olup olmadığını belirler. Özel gereksinimi olan çocuklar terimi bütünleştirici bir terim olarak kullanılmaktadır. Öğrenme ve/veya davranış problemi olan, fiziksel yetersizliği ya da duygusal bozukluğu olan ve zihinsel olarak üstün ya da özel yetenekli çocuklar bu gruba girerler. Özel eğitim alanında kullanılan özür, engelli gibi terimler özel gereksinimi olan birey teriminden daha kısıtlayıcıdır (Akçamete, 2009: 32).

Beklenti kavramı genel olarak; bireyin belli şart ve durumların alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsüdür. Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin, çocuklarının devam ettiği okuldan, kurumlardan beklentileri bulunmaktadır. Beklentilerin belirlenmesi, çocuklara verilen hizmetlerin daha etkili ve verimli olmasını sağlar. Özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin çocuğunun günlük bakım ve sorumluluklarının çoğunu kendi üzerine aldıkları görülmektedir (Marcenko ve Meyers, 1991:186).

Aile içerisinde özel eğitime gereksinimi olan çocuğun bakım ve sorumlukları yerine getirmede anneler daha çok sorumluluk aldıkları için, annelerin beklentileri ve önerileri incelenmiştir.

Amaç Cümlesi

Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin beklentilerinin belirlenmesi bu araştırmanın ana amacını oluşturmaktadır.

Alt Amaçlar

1. Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin okul ve özel eğitim yöneticilerine yönelik beklentileri nelerdir?
2. Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin okul ve özel eğitim merkezlerindeki özel eğitim öğretmenlerine yönelik beklentileri nelerdir?
3. Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin okul ve özel eğitim merkezlerindeki yardımcı personele yönelik beklentileri nelerdir?
4. Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin okul ve özel eğitim merkezlerindeki eğitim ortamlarına yönelik beklentileri nelerdir?
5. Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin eğitim programlarına yönelik beklentileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin beklentilerinin belirlenmesi amacıyla niteliksel araştırma yaklaşımı belirlenmiştir. Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardaki gibi örneklemin neye göre ve nasıl belirleneceğine dair yaygın bir kabul yoktur. Bu durum nitel araştırmaların amacından kaynaklanan bir gerekliliktir. Nitel araştırmalarda amaç, istatistiksel veriler elde ederek evrene yönelik genellemeler yapmak değildir. Örneklem ne evreni yansıtmayacak

kadar küçük, ne de derinlemesine analizler yapmayı engelleyecek kadar büyük olmalıdır (De Paulo, 2000, Sandelowski, 1995).

Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi niteliksel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik niteliksel bir sürecin izlendiği araştırmalar, niteliksel araştırmalar olarak adlandırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Bursa İl merkezinde bulunan özel eğitim merkezlerine devam etmekte olan farklı engel gruplarına ait 32 engelli öğrencinin anneleri oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada verilerin toplanmasında, nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sorulması sırasında annelerin anlamadıkları sorular sorulduğunda annelere yönlendirici olacak şekilde açıklama yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde annelere kendi isimleri ile hitap edilmiştir. Verilerin analizi sırasında her anneye bir takma isim verilmiştir. Görüşmeleri gerçekleştirmek için özel eğitim uygulama iş okulu yöneticisi ile görüşülerek annelerin okula geldikleri günler belirlenmiştir. Belirlenen tarihlerde annelerle okulun veli görüşme odasında birebir yapılan görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve görüşme sırasına göre numara verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Görüşmeler tamamlandıktan sonra, ses kayıtlarının yazıya döküm işlemine başlanmıştır. Görüşmelerin dökümü yapılırken her konuşma duyulduğu şekliyle, hiçbir düzeltme yapılmadan ve görüşmeci-görüşülen sırasıyla deşifre edilmiştir. Bu çerçevede dökümü yapılan verilerin içindeki bilgiler sistematik olarak kodlanmıştır. Burada temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bunun için temel olarak birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan ailelerle yapılan görüşme sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları sıralamasına göre verilmiştir. Araştırmadan ortaya çıkan bulgular frekans ve yüzdeleriyle birlikte verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt amacı olan özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin okul ve özel eğitim yöneticilerine yönelik beklentileri ile ilgili bulgular tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Yöneticilerden Beklentiler

Madde	F	%
1- Yöneticiler okulun fiziki şartlarını iyi hale getirmeliler	2	6.25
2- Beklentim yok	1	3.12
3-Yöneticiler öğretmenleri denetlemeliler	5	15.62
4- Yöneticiler daha iyi olmalı	5	15.62
5- Yöneticiler daha iyi yönetebilmeli	2	6.25
6- Öğretmenler sık sık değişmemeli	5	15.62
7- Yöneticiler özel eğitim alanında bilgili olmalı	2	6.25
8- Yöneticiler özel eğitim mezunu olmalı	1	3.12
9- Yöneticiler ailelerin sorunlarına çözüm bulabilmeli	1	3.12
10- Sınıfta yardımcı öğretmen her zaman olmalı	9	28.12
11- Öğretmenler kadrolu olmalı	6	18.75

Yöneticilerden beklentilere yönelik annelerden iki tanesi fiziki şartların iyileştirilmesine yönelik görüş belirtmişlerdir. *Anne 4*, bu düşüncesini ‘*Sınıfın birinci katta olmasını istiyoruz. Ya da üst katta olduğu için asansör istiyorum.*’ şeklinde ifade etmiştir.

Anne 2, yöneticiden öğretmenlerin denetlenmesine yönelik beklentisi belirtmiştir. ‘*Çünkü her an denetlenen öğretmen daha dikkatli olur. Her konuda davranışıyla, eğitimiyle, her şeyiyle.*’ şeklinde ifade etmiştir.

Anne 9, yöneticinin annelere karşı daha da anlayışlı davranmalarına yönelik beklentilerinin olduğunu söylemiştir. ‘*Bizi istemiyorlar. Bu çok büyük bir sorun okulda bizi istemiyorlar.*’ sözleriyle ifade etmiştir.

Öğretmenlerin sık sık değişmemesine yönelik beklentisini *Anne 16*, ‘*Değişiyor. Aynı kalmasını isteriz çocukların psikolojisi bozuluyor.*’ şeklinde ifade etmiştir.

Anne 18, yöneticilerin özel eğitim alanında bilgili olması gerektiğini vurgulamıştır. ‘*Okuldaki idarecilerin özel eğitimci olmasını ve otizm üzerine tez yapmış olmalarını istiyorum. Müdür ve müdür yardımcılarının tamamının böyle olmasını istiyorum.*’ şeklinde ifade etmiştir.

Sınıftaki yardımcı öğretmen ve stajyerlerin her zaman olmalarına yönelik beklentilerini *Anne 14* ‘*Stajyer iki - üç her gün olması lazım. Çarşamba günleri iki tane oluyor, gayet rahat oluyorlar*’ sözleriyle ifade etmiştir.

Araştırmanın ikinci alt amacı olan özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin öğretmenlerden beklentileri ile ilgili bulgular tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerden Beklentiler

Madde	F	%
1- Öğretmenler öğrencilere eşit davranmalı	3	9.37
2- Öğretmenler velilere karşı anlayışlı olmalı	4	12.50
3- Öğretmenler özel eğitim konusunda yeterli olmalı	15	46.87
4- Öğretmenler engelli çocuklar hakkında velileri bilgilendirmeli	9	28.12
5- Öğretmenler daha özverili olmalı	13	40.62
6- Öğretmenler güler yüzlü olmalı	2	6.25
7- Öğretmenler daha çok sosyal faaliyetler yapmalı	1	3.12
8- Öğretmenler öz bakım becerilerini geliştirici faaliyetler yapmalı	3	9.37

Özel eğitime muhtaç çocuğa sahip annelerin özel eğitim öğretmenlerine yönelik beklentilerinde *Anne 17*, ‘*Kadrolu olmasını isterim. Öğretmenler değişince etkilenen çok oluyor*’ şeklinde ifade etmiştir.

Anne 32, öğretmenlerin çocuklara eşit davranması gerektiği ‘*Yapacaklara yaptırıyorlar, yapamayacaklara hiç önem vermiyorlar.*’ şeklinde söylemiştir.

Anne 20, öğretmenlerin engelli çocuğu sahip annelere daha da anlayışlı olmalarını beklentisini ‘*Çocuğun hatalarından çok, yaptığı yanlışlardan çok. İşte bugün bunu yaptı deyip, öğretmenler dediği zaman annelerde mutlu olacaktır.*’ şeklinde ifade etmiştir.

Anne 14, özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim alanında yeterli olmalarını beklediklerini ‘*Şu an bizim sınıftaki öğretmenlerden bir tanesi resim öğretmeni. Yardımcı öğretmen olarak çalışıyor. Ne alaka dersin. Bizim sınıfımıza yedek öğretmen olarak özürlü öğretmeni olması gerekmiyor mu? Resim öğretmeni ancak resim öğretir. Devletimizden kimin nereye layıkça oraya yerleştirilmesini isterim.*’ şeklinde dile getirmiştir.

Özel eğitim öğretmenlerinin aileleri daha da bilgilendirmeleri gerektiğini *Anne 4* ‘*Şu şu konularda şuraya gidebilirsin, buraya götürebilirsin. Ya da böyle bir şeye şu zamanda başlayabilirsin. Böyle bir şey demiyorlar.*’ şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin yardımcı personelden beklentileri ile ilgili bulgular tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Yardımcı Personelden Beklentiler

Madde	F	%
1- Hizmetliler temizlik ve hijyen konusunda temiz olmalı	2	6.25
2- Hizmetliler daha güvenilir olmalı	2	6.25
3- Beklentim yok	1	3.12
4- Şoförler daha anlayışlı olmalı	7	21.87
5- Şoförler daha dikkatli araç kullanmalı	5	15.62
6- Hizmetliler davranışlarında daha dikkatli olmalı	4	12.5
7- Personel engelli çocuklar hakkında bilgi sahibi olmalı	3	9.37
8- Hizmetli sayısı artırılmalı	1	3.12

Okul ve özel eğitim kurumlarındaki yardımcı personelden beklentilerine yönelik annelerden Anne13, ‘Belki biraz daha kurulama anlamında dikkat edilebilir. Çünkü birkaç defa kayan çocukları gördüm.’ şeklinde hizmetli personelinin daha da titiz olması gerektiğini dile getirmiştir.

Anne 19, servis şoförlerinin çocuklardan dolayı daha da anlayışlı olmalarını ‘Özel istekleri var. Son anda tuvalete gitmesi gerekiyor çocukların. Geç kalıyoruz yani. Niye geç kaldın? İnsanlar psikolojik olarak çok yıpranıyor. Mecburen yani yerine göre anlayış önemli.’ şeklinde ifade etmiştir.

Anne 22, servis şoförlerinin daha yavaş giderek, daha dikkatli araç kullanmaları gerektiğini ‘5 yıldır geliyorum. Yani beklentimiz az hız yapmaları’ şeklinde ifade etmiştir.

Engelli çocuklarla çalışan personelin engelli çocuklar hakkında bilgi sahibi olmasını Anne31 ‘Dün bir veli ile hizmetli abla saç saça baş başa kavga etmişler. Ertesi gün oğlum bana söylüyor “Bilmem abla ile saçını çekti.” Ne oldu oğlum diyorum? “Böyle böyle oldu diyor.” Çocuk anlatabiliyor yani. O kadar etkileniyor, hassas çocuk.’ sözleriyle dile getirmiştir.

Araştırmanın dördüncü alt amacı olan özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin eğitim ortamlarına yönelik beklentileri ile ilgili bulgular tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4. Eğitim Ortamlarına Yönelik Beklentiler

Madde	F	%
1- Kaynaştırma sınıfında yardımcı öğretmen olmalı	3	9.37
2- Sınıf bireysel ve grup eğitimine uygun hale getirilmeli	4	12.5
3- Sınıfın fiziksel şartları iyileştirilmeli	4	12.5
4- Devlet tarafından okullara daha çok destek verilmeli	3	9.37
5- Engelli çocukların durumlarına göre sınıfta oturma planlı olmalı	1	3.12
6- Sınıflarda kamera olmalı	1	3.12

Okul ve özel eğitim kurumlarındaki eğitim ortamlarından beklentilerine yönelik Anne 17, ‘Okul artık çok dolduğu için şu an bireyselle pek yer kalmadı. Bize bir yer daha lazım. Şu an bir 80 – 90 kişi sıra bekliyor.’ şeklinde okulun fiziki şartlarının artırılmasının gerekliliğini dile getirmiştir.

Anne 21, sınıfın fiziki şartlarının iyileştirilmesinin beklentileri arasında yer aldığını ‘Materyaller fazla yok. Bir tane yürüyüş bandı. Çocuğun enerjisini atabileceği bir sınıf olabilirdi aslında.’ şeklinde belirtmiştir.

Anne 13, okullara verilen desteğin daha da fazla olmasını, devletin özel eğitim okullarına daha da çok yardım etmesini ‘Bir sponsor bulmuştuk. Sınıfımız için. O şekilde çıkıp sınıfımıza materyal tahsis ettik. Birebir çıkıp o şekilde güzel şeyler sağladık. Okullara sağlanan ödenek iyi değil. Bizim okulumuzda’ şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmanın beşinci alt amacı olan özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin eğitim programlarına yönelik beklentileri ile ilgili bulgular tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Eğitim Programlarına Yönelik Beklentiler

Madde	F	%
1- Eğitim programları çocuğun seviyesine uygun hale getirilmeli	8	25
2- Dersler daha çok uygulamalı olmalı	1	3.12
3- Seçmeli dersler çocuğun seviyesine göre olmalı	2	6.25
4- Öz bakım becerilerini geliştirecek aktiviteler olmalı	1	3.12
5- Ders saatleri azaltılmalı	1	3.12
6- Kitaplar çocuğun seviyesine uygun olmalı	1	3.12
7- Eğitim programları esnek olmalı	1	3.12
8- Eğitsel faaliyetler daha çok olmalı	1	3.12
9- Engelli çocuklara verilen eğitim sürekli olmalı	1	3.12
10- Engelli çocuklar ile normal çocukların sınavları farklı olmalı	1	3.12

Eğitim programlarına yönelik annelerin beklentilerinde Anne 27, ‘Bize göre uygun olmuyor dediğim gibi. Gözlerinden rahatsız olduğu için eğitimini veren kişi olması lazım. Bunu veren yok.’ şeklinde uygulanan programların çocuğun durumuna göre uygun olması gerektiğini dile getirmiştir.

Okullarda uygulanan seçmeli derslerin çocuğun durum, ilgisi, isteğine göre çeşitlendirilmesini Anne 17, ‘Ne alaka bizde din dersi hiç alakası yok. Duyma bile yok. Kur’an okusa çocuk anlamıyor yani.’ şeklinde ifade etmiştir.

Anne 23, çocuklara gösterilen derslerin çocukların durumuna göre farklılaştırılmasını ‘Bazı dersleri hoşuna giderek yapıyorlar, bazı dersleri severek yapmıyorlar. Marangoz atölyesine sokuyorlar ondan sorun yaşıyorlar. Girmek istemiyorlar o derse’ şeklinde dile getirmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin okuldan beklentilerine ilişkin sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırmada özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip aileler ile çalışılmıştır. Bu aileler hayat boyu, gelişimin çeşitli alanlarında yaşatlarından geride olan ve çeşitli yetersizliğe sahip çocuklarla birlikte yaşamaktadırlar. Bu çocuklar ailelerine çeşitli yönlerden, sağlıklı bir çocuğun getirmedikleri sorumluluklar getirmektedir. Bu sebeple özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip anneler bu sorumluluklarını yerine getirirken bir takım beklentiler içerisindeyler.

Araştırmaya katılan annelerin okul yöneticilerinden beklentileri arasında; okulun fiziki şartlarının iyi hale getirilmesi, öğretmenlerin denetlenmesi, öğretmenlerin sık sık değişmemesi, yöneticilerin özel eğitim alanında bilgili olması, yöneticilerin özel eğitim mezunu olması, sınıfta yardımcı öğretmenin her zaman olması, öğretmenlerin kadrolu olması, yöneticilerin davranışlarında daha iyi olması, iyi yönetici olması yer almaktadır. Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar zamanla öğretmenleri ile duygusal bağ kurmaktadır. Sık sık öğretmen değişikliği çocukların yeni öğretmenine alışmasında ve eğitim hayatına kaldığı yerden devam etmesinde zorluk çıkarmaktadır.

Annelerin okul ve özel eğitim kurumlarındaki öğretmenlerden beklentileri arasında; öğretmenlerin öğrencilere eşit davranması, öğretmenlerin velilere karşı anlayışlı olması, öğretmenlerin özel eğitim konusunda yeterli olması, öğretmenlerin velileri bilgilendirmesi, daha özverili olunması, güler yüzlü olunması, sosyal aktivitelere ağırlık verilmesi, çocukların eğitiminde öz bakım becerilerine ağırlık verilmesi yer almaktadır.

Sağiroğlu (2006), yaptığı araştırmaya göre; kurumda görev yapan eğitimciler özel gereksinimli bireylerin eğitiminde yeterli bilgi ve beceriye sahip kişilerden oluşmalıdır. Yapılan araştırma ile bu araştırmadaki annelerin özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim konusunda yeterli olması beklentisi benzerlik göstermektedir.

Annelerin okul ve özel eğitim kurumlarındaki yardımcı personelden beklentileri arasında; temizlik ve hijyen konusunda titiz olması, hizmetlilerin daha güvenilir olmalı, şoförlerin anlayışlı olması ve dikkatli araç kullanması, personelin davranışlarında dikkatli olması, engelli çocuklar hakkında bilgi sahibi olunması, hizmetli sayısının artırılması yer almaktadır.

Annelerin okul ve özel eğitim kurumlarındaki eğitim ortamlarına yönelik beklentileri arasında; okuldaki kaynaştırma sınıfında yardımcı öğretmen olması, sınıf bireysel ve grup eğitime uygun olması, sınıfın fiziksel şartlarının iyileştirilmesi, devlet tarafından okullara daha çok destek olması, engelli çocukların durumuna göre sınıfta oturma düzeni olması, sınıfta kamera sisteminin olması yer almaktadır.

Sağiroğlu'nun (2006) yaptığı araştırmada ise, anne babalar, bireysel eğitimin yanında grup eğitimine de yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Her iki araştırmanın bulguları ile bu araştırmanın bulguları benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmada aileler okuldaki sınıfların bireysel ve grup eğitimine uygun hale getirilmesi gerektiği görülmüştür.

Annelerin okul ve özel eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programlarına yönelik beklentileri arasında; eğitim programları çocuğun seviyesine uygun hale getirilmesi, dersler daha çok uygulama olması, seçmeli dersler çocuğun seviyesine göre olması, öz bakım becerilerini geliştirecek aktiviteler olması, ders saatleri azaltılması, eğitim programlarının esnek olması, eğitsel faaliyetlerinin daha çok olması, engelli çocuklara verilen eğitim sürekli olması, engelli çocuklar ile normal çocukların sınavları farklı olması yer almaktadır.

Bu bölümde araştırma sonuçlarından hareketle aşağıdaki hususlar önerilmektedir:

1- Özel eğitim öğretmenleri sık sık değiştirilmemeli, özel eğitim öğretmen kadrolarının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yeterli sayıda kadro açılarak bu kadroların en kısa sürede tamamlanması, engelli öğrenciler için faydalı olacaktır.

2- Sınıfın durumuna göre yardımcı öğretmenlerin artırılması gerekmektedir.

3- Bu konuda okullardaki özel eğitim öğretmenlerinin eğitim seviyelerinin her zaman yüksek olması, özel eğitim öğretmeni olacak kişilerde özel şartların aranması gerekmektedir.

4- Özel eğitim kuruluşlarındaki idareciler özel eğitim mezunu olmalı, özel eğitim alanında araştırma yapmış ve uzman kişiler olacak şekilde seçilebilir.

5- Programların çağın gerekleri ve mevcut akademik gelişmelere göre sürekli güncellenmesi gerekmektedir.

6- Sınıf ortamlarının öğrencilerin ihtiyaçlarına ve yetersizlik durumlarına göre düzenlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Akçamete, A. G. (2009). Genel Eğitim Okullarında Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim. Ankara: Kök Yayıncılık.
2. Akçamete, G., ve Kargın, T. (1996). İşitme engelli çocuğa sahip annelerin gereksinimlerinin belirlenmesi. Özel Eğitim Dergisi , 2 (2), 7-24.
3. Cavkaytar, A., ve Diken, İ. (2007). Özel Eğitime Giriş.(3.Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
4. De Paulo, P. (2000). “Sample Size For Qualitative Research”, Quirk's Marketing Research Review, December.
5. Durualp, E., Kocabas, K., Arslan, A. ve Özaydın, K. (2011). The examination of the needs and stress levels of the parents of handicapped children in terms of some variables. US-China Education Review B, 2, 260-272.
6. Frankenberger, B., Mc.Lane, K., Bocian, K., Gresham, F., ve MacMillan, D. (2005). Students with or risk for problem behaviour: Betwixt and between teacher and parent expectations. (2), 17-19.
7. Günsel, A. (2010). Zihinsel engelli tanısı almış çocuğa sahip ailelerin aile işlevlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
8. Küllü, Z. (2008). Özürlü çocuğa sahip ebeveynlerin depresyon durumunun değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
9. Lane, K., Stanton-Chapman, T., Roorbach, J., & Philips, A. (2007). Teacher and parent expectations of preschoolers behavior: social skills necessary for success (2), 86-97.

10. Marcenko, M., & Mayer, J. C. (1991). Mothers of Children with Developmental Disabilities: Who Shares The Burden Family Relations (Cilt 40).
11. Özsoy, A., Özkahraman, Ş., & Çallı, F. (2006). Zihinsel engelli çocuk sahibi ailelerin yaşadıkları güçlüklerin incelenmesi. Aile ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi, 3(9), 68-76.
12. Sağiroğlu, N. (2006). Özel Gereksinimli Bireylere Sahip Ailelerin Çocuklarının Devam Ettiği Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinden Beklentileri. Yayınlanmamış Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
13. Sandelowski, M. (1995). “Focus on Qualitative Methods: Sample Size in Research”, Research in Nursing & Health, Volume 18, Issue 2, 179-183.
14. Sayın, U. (2007). Zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynler ile normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynlerden yedi-on beş yaş arası çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerinde yaklaşım ve görüşlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
15. Şanlı, E. (2012). “Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine devam eden zihinsel engelli çocuğu olan ailelerin gereksinimleri belirlenmesi.” Yüksek lisans tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sayfa 8.
16. Talim Terbiye Kurulu. (2009). Zihinsel engelli bireyler destek eğitim programı. Milli Eğitim Bakanlığı.
17. Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
18. Yılmaz, S. (2009). İlköğretim birinci kademedeki eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilerde fizyoterapi yöntemleri kullanılarak çalışan ince motor fonksiyonların yazma becerilerine etkilerinin incelenmesi. . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi.